RNI No. APTEL/2003/12253

భావవీణ

అంతర్జాతీయ తెలుగు సాహిత్య, సాంస్కృతిక & భాషాధ్యయన మాసపత్రిక

BHAVA VEENA

International Journal of Telugu Literary, Culture & Language Study

Vol : 14 Issue No. 10 (1) Monthly October 2017 ISSN No. : 2456-4702

అడవి బాపిరాజు

29

Contents (విషయ సూచిక)

1. జామువ కవిత్వం - ప్రకృతి చిత్రణ - డా॥ కరిమింద్ల లావణ్య 4
2. ప్రాచీన తెలుగు కావ్యాలు - గిరిజన జీవితం - డా॥ నూనావత్ రాంబాబు 8
3. శ్రీకాళహస్తి మహత్మ్యం - తిన్నని భక్తితత్త్వం - చంద్రమౌళి నాగమహాలక్ష్మి 12
4. కాపుబిడ్డ కావ్యంలో కర్ణపర్వం విశిష్టత - ఎస్.గాయత్రి 15
5. శ్రీ కోరుకొండ నారసింహ శతకము - విశిష్టత - డా॥ జి. స్వర్ణలత 17
6. వాఙ్మయమూర్తి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మ - డా॥ ఏటూరు జ్యోతి 22
7. బహుజన కవిత్వం - సామాజికత - డా॥ లింగాల మంగమ్మ 26
8. అలుపెరగని పోరాట యోధుడు - డా. జరుపుల రమేష్, ...30
9. ఆదర్శమూర్తి తుమ్మల - నల్లపనేని విజయలక్ష్మి 35
10. జానపదుల వివాహాలు - అప్పగింత పాటలు - డా॥ తరపట్ల సత్యనారాయణ 40
11. జానపద సాహిత్యం - సాంఘీక జీవితం - మంద విజయ కుమార్ 43
12. ప్రజా కవి వేమన - సమాజం - ఒగ్గు ప్రవీణ్ కుమార్ 47
13. వసు చరిత్ర - గిరికా బాల్యవర్ణన - ఆచార్య గోగినేని యోగప్రభావతీదేవి 50
14. బి.సి.అస్తిత్వవాద కవిత్వ గమనం - డా॥ చింతం ప్రవీణ్ కుమార్ 53
15. ధర్మము - పురుషార్థ స్వరూపము - పి. కృష్ణతేజ 55
16. కవి కరీముల్లా కవితాతత్త్వం - చేబ్రోలు జఖరయ్య 58
17. నాగేటి చాల్లల్ల తెలంగాణ - సుష్మ ధర్మ 61
18. చిందోళ్ల వేట విధానం - డా. గడ్డం మోహన్‌రావు 64
19. ఆళ్వారుల వైష్ణవ భక్తి - డా॥ ఎన్. ఓబిరెడ్డి 68
20. గద్వాల సంస్థానం - సాహిత్య పోషణ - టంగుటూరి జానకి రాములు 71
21. జైమిని భారతము-వైశంపాయనభారతము - డా॥ వేలూరి శ్రీదేవి 73

అలుపెరగని పోరాట యోధుడు - కొమురం భీము

- డా. జరుపుల రమేష్

తెలుగు శాఖాధిపతి, తెలుగు విభాగం, ఎస్.ఆర్. & బి.జి.యన్.ఆర్ ప్రభుత్వ ఆర్ట్స్ & సైన్స్ కళాశాల, ఖమ్మం.

పరిచయం:

మానవ జన్మ అంటేనే పోరాటం. పోరాటం లేని జీవితం గానీ, జీవితం లేని పోరాటం గానీ ఉండదు. ఈ రెండు విడదీయరానివి. మనిషి ఉదయం లేచినప్పటి నుండి ఎదో ఒక రకంగా ఘర్షణ (పోరాటం)పడుతూనే ఉంటాడు. కొందరేమో బతుకు కోసం, మరికొందరేమో బతికించుకోవడం కోసం, ఇలా రకరకాలగా చేస్తుంటారు. అందరి లక్ష్యం ఒక్కటే. ఈ రెండు లక్ష్యాలతో పోరాటం చేసిన ధీరుడు "కొమురం భీము". ఆదిలాబాద్ జిల్లాలో 1901లో జన్మించిన భీము మరణించేవరకు(1940) నిత్యం పోరాటంతోనే జీవితం గడిపాడు. దీనికి నిదర్శనం సాహు, అల్లం రాజయ్య రాసిన 'కొమురం భీము" నవలే సాక్ష్యం. కాళోజీ అన్నట్లు "పుట్టుక నీది, చావునీది బతుకంతా దేశానిది" అనే మాట నూరు పాళ్ళు కొమురం భీంకి సరిపోతాయి. మనం జీవించే వాతావరణం పోరాట యోధునిగా చేస్తే, ఆకలి మరికొందర్ని పోరాట యోధునిగా చేస్తాయనడానికి చరిత్రే సాక్ష్యం. అటువంటి చరిత్ర కల్గిన యోధుడు కొమురం భీం.

తెలుగు సాహిత్యంలో గిరిజన సాహిత్యం ఇది చెప్పకో తగినస్థాయిలో రాలేదు. మౌఖిక కథలు, పాటలు, నృత్యం మొదలైనవి తొలుతగా లభించే ఆధారాలు. ఆ తరువాత మౌఖికతో పాటు, లిఖిత సాహిత్య (కథలు, నవలలు, చిన్నచిన్న కవితలు). వాటిని ఆధారంగా చేసుకొని గిరిజనులే స్వయంగా తమ బాధలను, అనుభవాలను సాహిత్య రూపంలో చిత్రించడానికి ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. సాహు, అల్లం రాజయ్య రాసిన (కొమురం భీము) నవలను ఆధారంగా చేసుకొని భీం జీవితాన్ని పరిశీలించడమే ఈ వ్యాసం ఉద్దేశం.

'కొమురం భీము' నవల రచయిత సాహు, అల్లం రాజయ్య. భూమి సమస్య అనాది కాలం నుండి కొనసాగుతుంది. ఈ క్రమంలో అడవిలో జీవించే గోండులు తమ భూములు తమకే చెందాలని నైజాం ప్రభుత్వంతో పోరాటం చేస్తారు. ఆ పోరాటంలో గోండుల నాయకుడైన కొమురం భీము మరణిస్తాడు. ఆ పోరాట పరిణామాన్ని తెలియ జేయడమే ఈ నవల ఇతివృత్తం. స్థూలంగా నవలను పరిశీలిస్తే...

నవల ఇతివృత్తం:

నవలలో ప్రధాన పాత్ర 'కొమరం భీము'. కోడి కూతతో సుర్దాపురం అనే గోండు గూడెం నిద్ర లేస్తోంది. గోండులు నిరంతరం అడవి నుండి ఇప్పపూలను తెచ్చుకుంటుంటారు. వాటినే ఆహారంగా చేసుకుంటుంటారు. ఇప్పపూలను తెచ్చుకోవాలంటే వేకువ సమయంలోనే అడవిలోకి వెళ్ళవలసి ఉంటుంది. లేకపోతే అడవి జంతువుల వాటిని తినేస్తాయి. ఒకరోజు కొమురం భీం తమ వదినతో ఇప్పపువ్వు కోసం వెళ్తాడు. అప్పటికి భీంకి పదమూడుసంవత్సరాలుంటాయి. వయస్సుకు మించిన ఆలోచనలు. వదినతో ఏవేవో మాట్లాడుకుంటూ, కుటుంబ సాదకబాధల గురించి ఆలోచించుకుంటూ, ఇప్పపూలను ఏరుకొని ఇంటికి చేరుకుంటారు.

భీం తండ్రి 'చిన్ను'. చిన్ను గోండు గూడెం నాయకుడు. అతని కనుసైగలో గూడెం నడుచుకుంటుంటుంది. చిన్నుకి భీం, సోము, బొజ్జు అను ముగ్గురు కొడుకులు. బొజ్జుతో కలసి భీం జొన్నచేను కాపలాకి వెళ్తాడు. అడవుల్లో పంట పండించడమంటే ఎంతో కష్టపడాల్సి ఉంటుందని తెలుసుకుంటాడు. నిత్యం అడవి మృగాల బెడద. ఏదో చప్పుడుకు భీం లేసి, అటు ఇటు చూస్తాడు. అడవి పంది కనిపిస్తోంది. వెంటనే అడవి దద్దరిల్లేలా భీం అరుస్తాడు. చాకచాక్యంతో అడవి పందిని చంపి గూడెం అందరి దృష్టిలో పడ్డాడు. పంటలు సిద్ధం కావడంతో షావుకారి గూడెంకు వస్తాడు. షావుకారి కల్లెంలన్ని తిరిగి ఇచ్చిన అప్పు కింద పంటను కొలుచుకుంటుంటాడు. పది రూపాలు ఇచ్చి అంతకు అయిదు రెట్లు చేసే పంటను గోండుల నుండి తీసుకుంటుంటే, దాన్ని చూసి భీం తట్టుకోలేకపోతాడు.

ప్రకృతిలో దొరికే సర్వ సంపద ఏదో ఒక రకంగా అయిపోతుంటుంది. ఎండకాలం వస్తోంది. ఎండకాలం వచ్చిందంటే గోండులకు కరువు ఏర్పడుతుంటుంది. తాగడానికి నీళ్ళుండవు. తినడానికి ఏమీ దొరకదు. ఎక్కడ చూసిన కరువే. మంచినీటి కోసం కొన్ని మైళ్ళ దూరం పోవల్సింటుంది. అయినా కొన్ని సార్లు దొరకవు.

'భీం' తన స్నేహితులతో కలసి మేకలను మేపుకోవడానికి అడవికి వెళ్తాడు. ఆ అడవిలో మేకలకోసం చెట్ల కొమ్మలను నరకుతాడు. చెట్ల కొమ్మలను నరికినందుకు, పైగా అడవిలో చెప్పకుండా, పన్ను చెల్లించకుండా మేకలను మేపినందుకు భీంతో పాటు ఉన్న వాళ్ళందరిని చౌకీదార్లు పట్టుకుంటారు. కొమ్మ నరికిన 'పైకు' చేతి వేళ్లను నరికేస్తారు.

BHAVAVEENA
Vol. 14, Issue. 10 (1), October-2017.
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253

నష్టపరిహారం కింద కొన్ని మేకలను తీసుకుంటారు. ఇదంత చూసి 'భీం' జీర్ణించుకోలేకపోతాడు.

సాధారణంగా గోండులు పంట భూముల కోసం అడవులను నరుకుతుంటారు. రాత్రి పగలు అనే తేడా లేకుండా దట్టమైన అడవిని నరికి పంట భూములుగా తయారు చేస్తారు. ఆ తరువాత పంట భూములు మా పట్టా భూములని అధికారులు స్వాధీనం చేసుకుంటుంటారు. అమాయకులైన గిరిజనులు(గోండులు) ఏమి అనలేక అక్కడి నుండి మరొక ప్రాంతానికి చేరుకుంటుంటారు. ఇదే గిరిజనుల జీవిత దినచర్యగా మారిపోతుంటుంది. ఇందుకోసం 'రాంజీ' గోండు లాంటి మహనీయుడు గోండు జాతి కోసం పోరాటం చేసి, అంగ్లేయుల కక్ష్యపూరిత దాడిలో ఉరికంబం ఎక్కాడని చిన్ను భీంతో చెప్పాడు. రాంజీ గోండు చరిత్ర విన్న భీంకి రక్తం ఉడికిపోతుంది. మరింత పట్టుదల ఏర్పడుతుంది. కొన్ని రోజుల తర్వాత భీం తండ్రి చిన్ను చనిపోతాడు.

చిన్ను మరణించిన తర్వాత గూడెం బాధ్యత చిన్ను సోదరుడు 'కుర్దు' తీసుకుంటాడు. తుడుం మోగించి చిన్ను చనిపోయే ముందు చెప్పిన మాటలు అందరికి చెప్తాడు. తుడుం అంటే డప్పు చాటింపు లాంటిది. ఏదైన ఆపద వచ్చినా, ఏదైన శుభాకార్యం చేయాలన్న తుడుం మోగించడం గోండుల అనవాయితీ. మా అన్న చనిపోతు ఈ గూడెం వదిలి, మరొక చోటికి వెళ్ళిపొండని చెప్పాడు. ఇక్కడికి వచ్చి చాలా సంవత్సరాలు అవుతుందని, అందువల్ల పంటలో సారం తగ్గిపోయిందని చెప్పాడు. కానీ, ఎవరు వెళ్లరు. 'కొమురం' సంతతి వారు మాత్రమే వెళ్తారు. కొత్తగా ఏర్పడిన గూడెంకు కూడా కుర్దు నాయకుడుగా బాధ్యత తీసుకుంటాడు. అందరు కలసి అడవి నరికి పంటలు వేస్తారు. వంట పండడానికి సిద్ధంగా ఉంటుంది. పంటకోసేముందు పెద్ద దేవుడికి పూజలు చేస్తారు. అంతలో 'సిద్దిక్' అనే ప్రభుత్వ అధికారి మరికొంత మంది సైనికులను వెంటబెట్టుకొని కొత్తగా ఏర్పడిన గూడెంకు వస్తాడు. వచ్చి పన్ను కట్టడని, ఇవి మా పట్టా భూములని చెప్తాడు. అంతటితో ఆగక ఇష్టం వచ్చినట్టు గోండుల ఇండ్లకు నిప్పు పెట్టిస్తుంటాడు. దాంతో కట్టలు తెంచుకున్న కోపంతో భీం సిద్దిక్‌ని చంపి పారిపోతాడు. రెండు రోజులు ఆ అడవుల్లోనే తిరుగుతూ, తర్వాత పాత ఊరికి వచ్చి 'కొండల్' అనే స్నేహితుడ్ని కలుసుకుంటాడు. అప్పటికి భీం సిద్దిక్‌ని చంపిన వార్త అందరకి తెలుసిపోతుంది.

భీం, కొండల్‌తో కలసి రాష్ట్రం దాటి వెళ్ళిపోతారు. కొన్ని రోజులు అలా తిరిగినన్ని ప్రాంతాలను తిరిగి, తెలుసుకోవలిసిన విషయాలను తెలుసుకొని బాల్లార్షా చేరుకుంటారు. ఆ స్టేషన్‌లో 'విటోబా' అనే వ్యక్తి పరిచయం అవుతాడు. అతడు అంగ్లేయులకు వ్యతిరేకంగా పత్రిక నడుపుతుంటాడు. కొన్ని రోజులు భీం, కొండల్ అతడి దగ్గర ఉంటారు. చాలా రోజులు అయిపోయే సరికి కొండల్ తిరిగి వెళ్తానని చెప్పడంతో భీం అతని తిరిగి పంపిస్తాడు. భీం మాత్రం విటోబా దగ్గర చదవడం, రాయడం నేర్చుకుంటాడు. కొన్నాళ్లకు విటోబాను అరెస్టు చేయడంతో భీం ఒంటరి వాడైపోతాడు. తిరిగి బాల్లార్షా రైల్వేస్టేషన్‌కు చేరుకుంటాడు.

అనుకోకుండా మళ్లీ బాల్లార్షా స్టేషన్‌లో తెలుగు మాట్లాడే వాళ్ళు భీంకు పరిచయం అవుతారు. వారు కూలీ కోసం అస్సాం ప్రాంతానికి వెళ్ళుతున్నామని, వీలైతే నువ్వు కూడా రావచ్చని చెప్పి తీసుకెళ్తారు. 'భీం' అక్కడ కొన్ని సంవత్సరాలు పాటు పని చేస్తాడు. అక్కడ ఉన్నప్పుడు బ్రిటీష్ వాళ్ళకి వ్యతిరేకరంగా అల్లూరి సీతారామరాజు చేసిన పోరాటం గురించి తెలుసుకుంటాడు. అప్పటికే తనకు ఎదురైన సంఘటనతో పాటు, మహనీయుల పోరాటం గురించి వినడం వల్ల మరింత చైతన్యవంతుడవుతాడు. అస్సాం నుండి ఏదో ఒక రకంగా తప్పించుకొని తమ ప్రాంతానికి చేరుకుంటాడు భీం.

'భీం' తిరిగి రావడం చూసిన తల్లి, అన్నలు, వదినెలు, పిల్లలు అంధరు సంతోషిస్తారు. కొన్ని రోజుల తర్వాత భీం 'దేవడం లచ్చుపటేల్' దగ్గర పన్లో కుదురుకుంటాడు. అక్కడ కొన్ని రోజులు పనిచేస్తాడు. అప్పటి వరకు దేవడంలో ఎవరికి తెలియని పంటలు పండిస్తాడు. చాలా కాలంగా ఉన్న లచ్చుపటేల్ భూమి సమస్యను భీం పరిష్కరిస్తాడు. భీం అస్సాంలో ఉన్నప్పుడు హిందీ, ఉర్దూ భాషలను నేర్చుకుంటాడు. అవి ఇక్కడ ఎంతో ఉపయోగపడ్డాయి. ఇక్కడ నైజాం అధికారులు హిందీ, ఉర్దూ భాషలే ఎక్కువ మాట్లాడేవారు. పైగా ఈ భాషలను మాట్లాడేవారిని గౌరవించేవారు. దాంతో భీం పేరు గ్రామగ్రామానికి తెలుస్తోంది. లచ్చుపటేల్ స్వయంగా 'సోంబాయి' అనే గోండు యువతితో 'భీం' పెండ్లి జరిపిస్తాడు. కొన్ని రోజుల తర్వాత 'పైకుబాయి' అనే గోండు స్త్రీని భీం రెండో పెండ్లి చేసుకుంటాడు.

కొన్ని రోజుల తర్వాత 'కుర్దు' గూడెం వాళ్ళనందర్ని పిలిచి మాట్లాడుతాడు. మనకు భూమి సమస్య తీరడం లేదు. 'భీం' అన్ని భాషలు నేర్చుకున్న వాడు. మన తరపున ప్రభుత్వంతో మాట్లాడానికి భీంను తెచ్చుకోవాలని నిర్ణయించుకుంటారు. తమ జాతి నాయకుల నిర్ణయాన్ని భీం కాదనలేకపోతాడు. వెంటనే లచ్చుపటేల్ దగ్గర నుండి వచ్చేస్తాడు. గోండు జాతి కోసం కృషిచేయాలని అనుకుంటాడు. అప్పటి నుండి భీం బాబేఝరిలో ఉన్న పన్నెండు గూడాల గురించి ఆలోచిస్తుంటాడు. పన్నెండు గూడాలను ఏకం చేసి అడవి నరకండని చెప్తాడు. దానికి వ్యతిరేకంగా పోలీసులు గోండుల పై కేసులు పెడ్తారు. కేసుల పెట్టి కోర్టుల చుట్టూ తిప్పుతారు.

BHAVAVEENA
Vol. 14, Issue. 10 (1), October-2017.
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No. APTEL/2003/12253

చివరికి పోరాటమే మార్గమని చెప్పి 12 గ్రామాలకు తెలియజేస్తాడు. పన్నెండు గ్రామాలపై అధికారమంత మనదని ప్రకటించుకుంటారు. దాంతో గూడెం వారందరు 'భీం'ని దేవుడని అనుకుంటారు.

పన్నెండు గ్రామాలపై అధికారం ప్రకటించుకున్న తర్వాత కొన్నాళ్ళు పంటలు పండించుకుంటారు. గూడెంకు ఇంతకుముందు వచ్చినట్లు పోలీసులు రారు. అయినా భీం ఏనాడు వెనకడుగు వేయకుండానే పోలీస్ వారి ఎత్తులకు పై ఎత్తుల గురించి గూడెం వారందరితో చర్చిస్తూ ఉంటాడు. కొన్ని రోజుల తర్వాత పోలీసులు రావడం, వాళ్ళని గోండులు తరమడం జరుగుతుంటుంది. చివరికి పోలీసులు గోండుల గుడిసెలను కాల్చేయడం, పంటకు సిద్ధం చేసుకున్న పొలాన్ని పాడు చేయడం చేస్తుంటారు. దీంతో విసిగిపోయిన ప్రజలు పరిష్కారం కోసం ఆలోచిస్తుంటారు.

కొంత మంది సలహాపై 'భీం' 'మహదు' 'రఘు'తో కలసి నైజం రాజును కలవడానికి హైదరాబాదు వెళ్లారు. అక్కడ కూడా భీం కి నిరాశే ఎదురవుతుంది. రాజు కలవడు. కలిసిన మంత్రి మీరు అడవులను నరుకుతున్నారని తిట్టి పంపిస్తాడు. భీం హైదరాబాదు నుండి తిరిగి వచ్చేలోపు పోలీసులు జోడెన్ ఘాట్‌ను సర్వనాశనం చేస్తారు. స్త్రీలను పాడు చేస్తారు. అది చూసిన భీం తన కోపాన్ని అణుచుకోలేక కాలిన జోడెన్‌ఘాట్ నుండి యుద్ధం చేయాలని ప్రకటిస్తాడు. పోలీసుల లాగా వివిధ ప్రణాళిక తయారుచేస్తాడు. అప్పుడే యుద్ధానికి వచ్చిన పోలీసుల్ని, భీం తమ దగ్గర ఉన్న యుద్ధ సామాగ్రితో ఓడిస్తాడు. ఎదురు దెబ్బ తగలడంతో పోలీసులు పై అధికారులకి తెలియజేస్తారు. భీం మాత్రం మా రాజ్యాన్ని పరిపాలించే హక్కు కావాలంటాడు. ప్రభుత్వం మాత్రం పన్నెండు గ్రామాలలో ఉన్న భూములకు పట్టాలు చేసిస్తామని చెప్తోంది. అయినా భీం మాత్రం పరిపాలన అధికారం కావాలని పట్టుపట్టడంతో చివరికి యుద్ధం తప్పలేదు.

పన్నెండు గ్రామాల్లో పండిన పంటల్లో సగభాగం ప్రభుత్వానికి ఇవ్వడం లేదు. ప్రజలు సంతోషంగా ఉంటున్నారు. గ్రామస్తులంతా పండిన పంటల్లో కొంత భాగం భీం సైన్యానికి ఇస్తున్నారు. భీం యుద్ధ కేంద్రం జోడెన్‌ఘాట్. అది గుట్టపై ఉండడంతో భీం సైన్యాన్ని జయించడం పోలీసులకు తరం కాలేదు. బలహీనతను ఆసరాగా చేసుకొని నైజాం పోలీసులు, భీం యుద్ధ ప్రాంతానికి దాన్యం చేరకుండ కింద నిర్బందం చేశారు. దాంతో కొన్ని రోజుల తరువాత సైన్యానికి తినడానికి ఆహారం దొరకదు. ఏదో ఒక రకంగా పోలీసులు జోడెన్‌ఘాట్‌ని జయిస్తారు. ఆ సైన్యంలో 'భీం' ఎవరో నైజాం పోలీసులకు తెలియదు. కుర్దు అనే ఊరి షావుకారి సహాయంతో తెలుసుకొని నైజాం అధికారులు భీంని కాల్చి చంపుతారు. దాంతో నవల ముగిస్తుంది

నవల విశ్లేషణ:

నవల ఇతివృత్తాన్ని పరిశీలించాక అనేక వాస్తవ విషయాలు తెలిసివస్తున్నాయి. కొమురం భీము నిజమైన నాయకుడుగా నిలిచాడు. మనిషి మానవ జీవితంలో బంధాను బంధాలు, సుఖదు:ఖాలు అనేవి ఏ విధంగా రూపుదిద్దు కొన్నాయో ఈ నవల ప్రస్తావించింది.

భారతదేశంలో గిరిజనులు అనాధి నుండి ఉన్నారా! లేదా మధ్యయుగ భారతదేశంలో వచ్చారా! అనే విషయాలు పరిశీలిస్తే ఒకప్పుడు ప్రపంచంలో ఉన్నా వారందరూ ఆటవి కులేనని వివిధ పరిశోధనలు తెలుపుతున్నాయి. ఆ క్రమంలో మనిషి అడవి నుండి, గ్రామీణ ప్రాంతానికి, అ తర్వాత నాగరిక జీవితాన్ని అలవరచుకున్నాడు. కొంత పరిజ్ఞానం ఏర్పరుచుకున్న తర్వాత పట్టణాన్ని నిర్మించుకున్నాడు. కానీ, గిరిజనులు అని ముద్రవేసుకున్న కొన్ని తెగలు మాత్రం అడవుల్లోనే ఉండిపోయాయి. ప్రపంచం అభివృద్ధి వైపు ప్రయనిస్తుంటే గిరిజనులు అడవి నుండి బయటికి రాక, మరింత అడవుల్లోనే ఉండిపోయారని వివిధ ప్రాంతాలు, భాషల సాహిత్యాలను పరిశీలించాక తెలిసివస్తుంది. కాబట్టి గిరిజనుడు ప్రాచీన కాలానికే చెందినవాడు.

"భారతదేశంలో 19, 20 శతాబ్దాలలో కొన్ని గిరిజన పోరాటాలు జరిగాయి".(Pg: 39.Tribal Freedom Fighters of India). హైదరాబాదును రాజధానిగా చేసుకొని పరిపాలిస్తున్న నిజాం ప్రభుత్వ పాలనలో కూడా కొన్ని పోరాటాలు జరిగాయి. అటువంటి పోరాటాలలో కొమురం భీము పోరాటం ఒకటి. కొమురం భీము గోండి తెగకు చెందినవాడు. గోండు తెగ గిరిజన తెగలలో ఒకటి. 2001 జనాభా లెక్కల ప్రకారం 661 గిరిజన తెగలు దేశవ్యాప్తంగా జీవనం సాగిస్తున్నాయి. తెలంగాణ మరియు ఆంధ్ర రాష్ట్రాలలో 35 తెగలు ఉన్నాయి. వాటిలో గోండి ఒకటి.

ఈ నవలలో చిత్రించిన సంఘటనలకు, భీం జీవితానికి కొంత వ్యత్యాసం ఉంది. ఎందుకంటే రచయితలకు పూర్తి స్థాయిలో ఆధారాలు లభించనందు వల్ల కొన్ని సంఘటనలను వాస్తవంగా, మరికొన్నింటిని కల్పనంగా చిత్రించిన సంఘటనలు ఇందులో ఉన్నాయి. "1925 నుండి 1940 మధ్యకాలంలో నిజాం అధికారులను అనేక రకాలుగా ఇబ్బందులు పెట్టిన వ్యక్తి భీం". భీం పోరాటం స్వార్థంతో కూడుకున్నదా?లేక ప్రజల కోసం చేసిన పోరాటమా? అనే విషయాలు పరిశీలించాలి. చరిత్రలో స్వార్థం కోసం పోరాటం చేసిన వ్యక్తులు, మరి కొందరు ఆదర్శం కోసం పోరాటం చేసిన వ్యక్తులుగా కనిపిస్తారు.

ఆదిమ మానవుడు అడవుల్లో జీవించాడు. గిరిజనుడు కూడా అడవుల్లోనే జీవించాడు. ఆదిమ మానవుడ్ని గురించి

93

నేటికి అనేక పరిశోధనలు సాగుతూనే ఉన్నాయి. అలాగే రానున్న కాలంలో గిరిజనుల పై ఎక్కువ పరిశోధన జరిగే అవకాశం ఉంది. అడవి అంటేనే గుర్తుకువచ్చేది గిరిజనుడు. అడవితో ఆత్మీయానురాగం ఉంటుంది. అడవిని కన్న తల్లిలా భావిస్తాడు. ప్రకృతి విపత్తులు వచ్చి నష్టం కలిగితే తన కన్న తల్లికి నష్టం వాటిల్లిందని బాధపడ్తాడు. అడవినే నమ్ముకోవడం వల్ల తన సాదక బాధలను అడవి అనే కన్నతల్లితో పంచు కుంటాడు. ఏడుస్తాడు. అడవి ఓదారుస్తుందని పరవశించి పోతాడు. తన బాధలను విని వర్షాన్నిస్తుందనుకుంటాడు. దాంతో ఎంతో పరవశించిపోతాడు. అదే మానవునికి ప్రకృతితో ఉన్న సంబంధం. అలాంటి కన్న తల్లి లాంటి అడవి నేడు గిరిజనుడికి కాకుండా పోతుంది. నేడు అడవిని చుద్దామంటే వందల కిలోమీటర్లు వెళ్లితే గాని కనిపించని పరిస్థితి. అందు వల్ల గిరిజనుడు అడవుల్లో పొందినంత ఆనందం మామూలు సమాజంలో పొందలేకపోయాడు. అడవుల్లో ఉన్నప్పుడు కరువు వచ్చినప్పుడు కూడా కావలసిన పదార్థాలు దొరికేవి. కానీ, నేడు అవి తినలేక కొనుక్కునే సామర్థ్యం లేక మూగవాని లాగా ఉండిపోతున్నాడు. ఈ విషయాన్ని ఈ నవల తేల్చి చెపింది.

మనిషి జీవన మనుగడ కోసం మొదటగా పోరాటం చేసింది ఆకలిని తప్పించడం కోసం. ఆ ఆకలి మనిషిని ఎటువైపునా తీసుకెళ్తుందని కొమురం భీమును పరిశీలించాక తెలుస్తోంది. చిన్న తనంలో తన వాళ్ళ పడుతున్న కష్టాలను చూడలేక ఊరు దాటి వేరే ఊరుకి వెళ్ళిన వ్యక్తి భీము. భీము జీవన మనుగడ కోసం ఎన్నో ప్రాంతాలను దాటి అస్సాం చేరుకొని తన ఆకలిని తీర్చుకున్నాడు. తన ఆకలి తీరాక తన వాళ్ళ ఆకలిని తీర్చాలనే స్పృహతో అస్సాం నుండి తిరిగి వచ్చి 'నా కోసం కాకుండా తన వాళ్ళ కోసం' గా ఎదురు నిలిచాడు. ఈ క్రమంలో ఎన్నో కష్టాలు పడ్డాడు. ఆకలి తీర్చుకోవాలంటే మనిషికి భూములు కావాలి. భూములు కావాలంటే అడవులను నరకాలి. అడవులను పంటభూములుగా మార్చుకున్న తర్వాత ఆ భూములు తనవి కాకుండా పోతుండేవి. అడవుల్లోనే ఉంటున్న గిరిజనులు అడవిని పంటభూమిగా మార్చుకున్న తర్వాత అధికారులు ఆ భూములు మావి అని తీసుకునే వారని ఈ నవల వివరిస్తుంది.

పూర్వకాలంలో రాజులు స్మామ్రాజ్య విస్తరణ అనే పేరుతో భూమిని ఆక్రమించుకునేవారు. గిరిజనులు మాత్రం నిరంతరం పోరాటం చేస్తూ, అధికారుల చేతిలో బానిసలుగా బతుకుతూ వస్తున్నది కేవలం భూమి కోసమే. మానవ పరిణామ దశలో భూమి పై మనిషి వ్యవసాయం చేయడం ఒక గొప్ప పరిణామదశ. మానవుడి కోసం భూమి కాదు, భూమికోసం మానవుడు. ఆ పరిణామదశలో భూమిని సాగుచేయడంలో నిష్ణాతుడైనవాడే రైతు. వాడికే భూమిమీద హక్కు. 'దున్నే వాడిదే భూమి అన్నట్టు' సారవంతమైన భూమిని ఆశించే గిరిజనుడు ప్రకృతి వైపరీత్యాలతో, క్రూరమృగాలతో చేసిన పోరాటాల నుండి బయటపడిన గిరిజనుడూ, ఏనాడు కూడా తను సాగుచేసే భూమి పై హక్కు కావాలని కోరుకోలేదు. అలా తరతరాల నుండి తనదైన శైలీలో జీవితాన్ని గడుపు కుంటూ వచ్చాడు. కానీ ఆధునిక కాలంలో అసలైన సమస్య ఎదురైంది. అదే భూమి సమస్య. గిరిజన సాహిత్యం పలు భాషలో ప్రారంభమైందంటే అదే కేవలం భూమి సమస్య వల్లే. అరుంధతీ రాయ్, మహాశ్వేతదేవి, గోపీనాథ్ మహంతి లాంటి ప్రముఖ రచయితలు గిరిజన సాహిత్యాన్ని రాయటానికి, రాయాలనే అసక్తి కలిగించిన వస్తువు గిరిజనుల భూమి సమస్యే ప్రధాన కారణం.

గిరిజనులకు గూడెంలో ఎదురౌతున్న సమస్యల్లో అధికారుల వేధింపు సమస్య మరీ ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఒక అధికారి గూడెంకు వచ్చి తనకు కావల్సిన అహారాన్ని తినడానికి ఎప్పుడువడితే అప్పుడు ఏర్పాటుచేయాల్సి ఉంటుంది. లేకుంటే జరిమానాలు విధిస్తాడు. అధికారుల భయంతో అమాయకమైన గిరిజనులు కోరుకున్న వాటిని ఏర్పాటు చేయకతప్పదు. కొన్ని సందర్భాల్లో దొర, లేక ఆ ఊరి యాజమాని, ప్రభుత్వ అధికారి తమ తమ సందర్భాన్ని బట్టి ఏదైనా ఒక శుభకార్యం లాంటిదో లేక ఏదైనా పండుగ వస్తే ఆ సమయంలో వాటికి సరిపడ దాన్యాన్ని, పండ్లును, తేనెను, పూలను, కొయడానికి మేకలు, మొదలైనవి ఇవ్వలేక పోతే ఇంటికి ఇంత జరిమాన కట్టవల్సి వుండేది. లేకపోతే పొరపాటునా ఏదైనా తప్పు జరిగితే దానికి ఎదురయ్యే పరిణామాలు గిరిజనులు తట్టుకునే స్థాయిలో ఉండవు. అందువల్ల గిరిజన ప్రాంతాల్లో అధికారుల మోసాన్ని రచయితలు జాగ్రత్తగా పట్టుకున్నారు.

గిరిజనులు తమకు తెలియని దశలో గూడేం(తండా) కు షావుకారి వస్తున్నాడంటే ఆనందించేవాడు. తమకు కావలసిన వస్తువులను కొనుక్కోవచ్చుననే ఆలోచనతో అధికంగా సంతోషపడేవాడు. కానీ అది ఎంతవరకు వాస్తవమో ఈ నవలలో తెలిసి వస్తోంది. అనాదిగా అమాయకంగా అడవిలో జీవించే గిరిజనులు, అక్కడ దొరికే పండ్లూ, దుంపలూ, జంతువులూ మొదలైనవి ఏవి దొరికితే వాటిని తిని జీవనం గడుపుతుంటారు. పూటగడవని గిరిజనులు వ్యాపారం చేసి లాభాలు గడిస్తారా? అనే ప్రశ్న రాకమానదు. ఎంత నాగరిక సమాజానికి దూరంగా ఉన్నప్పటికీ ప్రతి మానవుడికి కనీస అవసరాలు ఉండటం సహజమే. అలా గిరిజనులకు కనీసవాసరాలైన ఉప్పు, పప్పు, బెల్లం, పొగాకు మొదలైన వాటిని షావుకార్ల వద్ద తీసుకొని, గిరిజనులు అడవుల్లో అనేక అపాయాల నుండి తప్పించుకొని సంపాదించిన చింతపండు, తేనె,

Rly
94

తుమ్మబంకా, ధాన్యం మొదలైన వాటిని బదులుగా ఇచ్చేవారు. షావుకార్లు కిలో ఉప్పు ఇచ్చి బదులుగా గిరిజనుల దగ్గర నాలుగు కిలోల చింతపండు తీసుకునేవాడు. గిరిజనుల అవసరాన్ని ఆసరాగా తీసుకొని షావుకార్లు అధికంగా వస్తువులను రాబట్టుకొనేవారు. ఇలా ప్రతి గిరిజన గూడెంల్లో షావుకార్లు దోపిడీలు చెలాయించేవారు.

గిరిజనుల గ్రామాల్లో షావుకారి రాక ముందు వాళ్ళ జీవితం సుఖంగా సాగుతుండేది. ఎందుకంటే అప్పటివరకు ఏమీ రుచులు తెలియని గిరిజనులకు కొత్త రుచులు, కొత్త ఆశలను కల్పించారు. కొత్త జీవితం ప్రారంభించండి అని పురికొల్పారు. దాంతో తెలిసి తెలియక గిరిజనులు షావుకార్లు మాయలో పడ్డారు.'కొమురం భీము' నవలలో "పంటకాలం కనుక ఆ వంకలు తిరిగిన బండ్లబాట మీద జనం ఎప్పటికన్నా ఎక్కువ తిరుగుతున్నారు. గూడెంలోని గోండులు, కొలాములు పండించిన జొన్నలు, కందులు, నువ్వులు ఒకటేమిటి అన్నీ ఈ వంకలు తిరిగిన బండ్లబాట మీదనుంచే గునగున నడిచిపోతాయి. అతి తక్కువ ధరకు లేదా ఎప్పుడో యిచ్చిన అప్పులకింద షావుకార్లు వీటన్నిటిని దోచుకపోతారు. పండించిన గోండులకు, కొలాములకు లెక్కల తిరకాను అర్థకాక విస్తుపోతారు. ఆ సంపదను కొల్లగొట్టిన వాళ్లు జనగామలో మేడలు మిద్దెలు గట్టి కులుకుతున్నారు. పట్టణాలల్లో వ్యాపారం లాభసాటిగా లేదని వ్యాపారస్థులు నైజాంకు నజరానాలు సమర్పించి గూడాలపై బడ్డారు. గంపల్లో సరుకులు బెట్టుకొని గూడెం గూడెం తిరిగి అమ్మారు. గుంటూరు పొగాకు తాగి చూడమన్నారు. చాయ్‌పత్తీ దూరదేశం నుంచి తెచ్చినామన్నారు. దీని తీపి చూడండని బెల్లం ముట్టలకు రాసి నాకించారు. ఉప్పు మీ బతుకులో రుచీ పచీ తెస్తుందన్నారు. మీ గుడెమంతా వెలుగులు నింపే గ్యాసు నూనె ఇది కొనండని చెప్పారు. రంగుల గుడ్డలు చూయించి ఊరించారు. మీ కోసం మీ యింటి ముందుకు తెస్తున్నాం అన్నారు. ఈ వస్తువుల వెల తెలియని అమాయకులైన ఆదివాసులు వాళ్లముందు తమ వస్తువుల కుప్పలు బోశారు. ఆ విధంగా వాళ్లు షావుకార్ల మాయల్లో ఇరుక్కుపోయారు, అడవి సంపదంతా ఉప్పు, బెల్లానికే దొర్లిపోయింది." (పుట:17)ఈ విధంగా గిరిజనులకు కొత్త వాటిని పరిచయం చేసి షావుకార్లు ఏ విధంగా దోచుకున్నారో పై వర్ణన షావుకార్ల వాస్తవ జీవితానికి అద్దం పడుతుంది.

కొమురం భీము నవలలో కేవలం పోరాటమే కాకుండా గోండుల ఆచార సంప్రదాయాలను కూడా చిత్రించారు. గిరిజనుల ఆచార సంప్రదాయాలు గిరజనేతరుల ఆచారానికి తేడా ఉంటుంది. ఎందుకంటే ఇప్పటికి గిరిజనులు అడవుల్లోనే జీవిస్తున్నారు. అడవి సంప్రదాయమే ఉంటుంది. కాబట్టి ప్రపంచీకరణ నేపథ్యంలో గిరిజనుల ఆచారం ఒక ఆదర్శంగా నిలుస్తుందని భావించవచ్చు. దానికి కారణాలు ఇప్పుడు చాలా సినిమాలల్లో, టీవీలలో గిరిజన దుస్తులు ఒక ప్రత్యేకమైన ఆకర్షణ. ఈ విషయాలను కూడా ఈ నవలలో చిత్రించారు.

గిరిజనులకు ఒక రాజ్యం కావాలని, వారికి భూముల పైన హక్కులు కావాలని పోరాటం చేసిన వ్యక్తి భీము. ఆధునిక కాలంలో గిరిజనులు రాజ్యం పొందకపోయినా, కొంతవరకు భూముల పైన హక్కును పొందారని భావించవచ్చు. కొమురం భీము "జల్, జంగల్, జమీన్" కోసం అలు పెరగని పోరాటం చేసి అమరుడుగా నిలిచిన వ్యక్తిగా ఈ నవల నిరూపిస్తుంది. కొమురం భీము తన వాళ్ళ కోసం ఒక మార్గాన్ని నిర్దేశించి పోయాడు. ఆ మార్గంలోనే గిరిజనులు నడుస్తున్నారని ఆశించ వచ్చు.

❀ ❀ ❀

ఉపయుక్త గ్రంథాలు

1. సాహు, అల్లం రాజయ్య.1983. కొమురం భీము. జోడెన్‌ఘాట్ : ఆదివాసి ప్రచురణలు.
2. A.R.N. Srivastava. 1986. **Tribal Freedom Fighters of India**.Ministry of Information and Broadcasting government of India.